

ՈՃԱԿԱՆ ԲԱՆԱԴԱՐՁՈՒՄՆԵՐ ՆԱՐ-ԴՈՍԻ «ՄԵՐ ԹԱՂԸ»
ՊԱՏՄՎԱԾԱՇԱՐՈՒՄ

Գեղարվեստական խոսքը ոչ թե սովորական տեղեկատվություն է կամ դեպքերի պարզունակ նկարագրություն, այլ պատկեր է: Նար-Դոս գեղագետն էլ իր ընթերցողի հետ խոսում է գեղարվեստական բովանդակալից պատկերներով՝ գործադրելով իր երկերում պատկերավորման միջոցների ինքնատիպ համակարգ, որի շնորհիվ խոսքի առարկան դառնում է տեսանելի, շոշափելի, պատկերվող իրողությունն ու երևույթները՝ գունեղ, տպավորիչ, պատկերավոր, հուզական ու արտահայտիչ, խոսքի բովանդակությունը՝ զգայապես ընկալունակ:

Լ.Եզեկյանը լեզվի պատկերավորման միջոցների մեջ առանձին խումբ է դիտում շարահյուսական բանադարձումները՝ կրկնություններ, աստիճանավորում, հակադրություն, շրջադասություն, անշաղկապություն (շարահարություն), ճարտասանական հարցում, խոսքի ընդհատում և գեղչում¹:

Կրկնությունն այն բանադարձումն է, որի դեպքում միևնույն բառը, բառակապակցությունը կամ նախադասությունը ոճական որոշակի նկատառումներով գործածվում են երկու կամ ավելի անգամ: Մրանք իրենց բազմազանությամբ, յուրահաստուկ ձևերով և իմաստային բովանդակությամբ ուժեղացնում են խոսքի հուզականությունն ու արտահայտչականությունը: Նար-Դոսի «Մեր թաղը» պատմվածաշարում կրկնությունները հաճախակի հանդիպող լեզվական իրողություններ են, ընդ որում, Նար-Դոսը կարողացել է իր խոսքի արտահայտչականությունն ապահովել ոչ միայն արվեստավոր կերտված կրկնությունների, այլև սովորական կրկնություններով և հատկապես՝ բառակրկնություններով²: Այս տեսակետից ուշագրավ են պատմվածաշարում գրողի կողմից բավականին հաջող կիրառված սովորական կրկնության այն դրսևորումները, երբ կրկնվում են նույն բառով արտահայտված անդամները՝ միևնույն նախադասության մեջ դրվելով տարբեր լրացյալների վրա՝ դրանով իսկ նպաստելով խոսքի ներքին կշռույթի (ռիթմի) ուժեղացմանը, համապատասխան իմաստի կամ հատկանիշի շեշտմանն ու ընդգծմանը: Այսպես՝ «*Բան ունես, բան ասա*» (ՍՈԻԳ, 11), «*-Քսան մանեթն էլ որ տալիս եմ, Սաքուլ ջան, հոգուս խաթեր եմ տալիս, չունքի լալ մարդ ես, լալ ուստա ես, ինձ հմար շատ ես բանել, համ էլ խմող չես*» (ն.տ., 12), «*Թաղի կանայք երկարատև օրվա չարքաշ աշխատանքից հետո խումբ-խումբ նստոտած էին դռների առջև՝ մերկ ոտներով մերկ գետնին*» (Հ, 62):

Բազմաթիվ սովորական կրկնություններ պատմվածաշարում հեղինակի կամ հերոսների ներքին ապրումների ու զգացողությունների բնութագրիչ արտահայտություններ, ինչպես՝ «*Այժմ ձերացել էր, շատ էր ձերացել, մեջքը կորա-*

¹ Եզեկյան Լ., *Շայոց լեզվի ոճագիտություն*, Եր., 2003, էջ 333:

² Նար-Դոս, «Մեր թաղը», Եր., 1982:

ցել, կուզ էր դարձել...» (ԻԲ, 17), «Ա՛խ, *որդի, որդի...* - հառաչեց պառավ Մարանը և շուտ եկավ մյուս կողքի վրա» (ՄՓՏ, 48), «*Վաղուց, շատ վաղուց* էր մեռել մարդը» (ն.տ., 48), «Օրեր ու շաբաթներ խաչերի դռանն անցկացրին, մատաղներ մորթեցին, կարմիր ու սպիտակ հագցրին, բայց և այնպես *ոչի նչ, ոչի նչ* չօգնեց» (ՄՈւԳ, 4): Երբեմն նման կրկնությունները գրողը գործածում է կոչական հնչերանգով՝ որպես հորդոր, առաջարկ. «- *Նստի՛, բալա՛ ջան, նստի՛*» (ԻԲ, 19): Դիմավոր բայերի շատ սովորական կրկնություններ էլ գործածվել են սաստկական երանգ հաղորդելու խոսքին, շեշտելու տվյալ գործողությունը, ինչպես՝ «Ամբողջ օրն *աշխատում էր, աշխատում* առանց դադար առնելու» (ԻԲ, 17), «Ասում եմ *ճարեցեք՝ ճարեցեք*, թե չէ, էս ա, կթողնեմ կզնամ» (ն.տ., 26), «*Սպանեց* էն խեղճին, *սպանեց* ձեռներով» (ն.տ., 28), «*Ողողեց, ողողեց* օդու շիշը, հետո գլխին քաշեց և սկսեց ծծել» (ՀՎՀ, 37):

Նար-Դոսի «Մեր թաղը» պատմվածաշարում բազմազան են շարահյուսական կրկնությունները՝ հարակրկնություն, կցուրդ, վերջույթ, երբեմն էլ՝ օղակ, շրջույթ, որոնք գերազանցապես արվեստավոր կրկնություններ են, որոնցով գրողը նպատակ է հետապնդել համապատասխան խոսքային իրադրության մեջ ապահովելու խոսքի արտահայտչականությունը, հուզականությունը և ներքին ռիթմը: Վերջինս առավել ցայտուն է դրսևորվել *կցուրդի* շնորհիվ: Կրկնության այս տեսակը բնորոշ է հիմնականում ժողովրդական կենդանի խոսքին: Սրա առանձնահատկությունն այն է, որ նախորդ տողի՝ էական նշանակություն ունեցող բառը կամ արտահայտությունը կրկնվում է հաջորդ տողի սկզբում: Ինչպես՝ «Ինչ Մային ոտ էր դրել ամուսնու տունը, ոչ մի լավ օր չէր տեսել, միշտ ծեծ ու հայհոյանք, միշտ *հայհոյանք ու ծեծ: Ծեծն ու հայհոյանքն* էլի վնաս չունի,- այդ բանին այսպես թե այնպես դեռ կարելի էր դիմանալ, - բայց գոնե տան և երեխաների հոգսը քաշեր, այդ էլ չկար (ՀՎՀ, 34)», «Նա արագորեն մոտեցավ պատի մեջ գտնված պահարանին, բաց արեց, հանեց օդու դատարկ շիշը, կուլայից մի գավաթի չափ ջուր ածեց մեջը և սկսեց *ողողել: Ողողեց, ողողեց* օդու շիշը, հետո գլխին քաշեց և սկսեց *ծծել: Ծծում էր* աչքերը փակ և շրթունքները պինդ սեղմած շի պոնկին» (ն.տ., 37), «Նրա թուլացած ձեռքերը բաց թողին *երեխային: Երեխան* նրա գոգից գլորվեց ընկավ գետին և սկսեց ավելի ճչալ» (ն.տ., 42), «Ըսօր էլի *գծվե՞ց: Գծվեց* թե ընե՛նց» (ն.տ., 44): «Այդ ճիչն այնքան սարսափելի էր, որ ծերունի հայրը համարյա թե երիտասարդական կորովով վեր թռավ տեղից և *ներս ընկավ: Ու ներս ընկնելուն* պես իրեն գտավ աղջկա գրկի մեջ» (ԻԲ, 18):

Պատմվածաշարում Նար-Դոսը նախընտրել է հատկապես դիմավոր բայերի կցուրդ կրկնությունը, որն, ինչ խոսք, առավել շարժուն ու կենդանի է դարձրել խոսքը, ուժեղացրել ներքին կշռույթը: Օրինակ՝ «Բայց նա ոչինչ *չէր զգում, զգում էր* միայն մի բան - սիրուհու չափ տենչալի և մահվան չափ անդիմադրելի, *զգում էր* ծարավ, ոգելից խմիչքի անհուն ծարավ» (ՀՎՀ, 32), «Ամբողջ օրն *աշխատում էր, աշխատում* առանց դադար առնելու» (ԻԲ, 17):

Պատմվածաշարի լեզվում երեք տասնյակից ավելի են հարակրկնությունները՝ ոճական կրկնության սովորաբար ամենագործածական տեսակը, երբ իրար հաջորդող կառույցներն սկսվում են միևնույն շարահյուսական միավորներով՝

միննույն բառով, բառակապակցությամբ կամ նախադասությամբ: Հարակրկնությունը նկարագրվող տեսարանը դարձնում է ազդեցիկ, նախադասության մեջ ունեցած իր սկզբնային դիրքի շնորհիվ ու կրկնվելու պատճառով ընդգծվելով որպես հիմնական բովանդակությունն արտահայտող միավոր, անընդհատ գտնվում է ուշադրության կենտրոնում. ինչպես՝ «*Եննա* սապուն *կառնեմ*, կլվանամ քնու փոխնորդն էլ, իմն էլ: *Եննա* նավթ *կառնեմ*, որ գիշերը գաս՝ վառեմ: *Եննա* չափաքար *կառնեմ*, մի քիչ էլ գործի, որ առավոտը վեր կենաս, չայ խմացնեմ: *Եննա...*» (ՄՓՏ, 52), «*Վո՛ւյ, չէ՛, չէ՛, լավն ես, լավը, Արտեմ ջան: Վո՛ւյ, արևդ ապրի, Արտեմ ջան: Վո՛ւյ, խնդաս ու մխիթարվես*» (ն.տ., 53), «... երեխաները քաղցած են, *պետք է աշխատել*, երեխաները տկլոր են, *պետք է աշխատել*» (ՀՎՀ, 35), «... *ցավ ու կրակ եք ինձ հմար, ցավ ու կրակ* գա ձեր գլխին» (ն.տ., 34): «*Ու չէր հիշում, թե երբվանից էր*, որ դազգահը, կարծես խոր քուն մտած, կանգնած էր երդիկի տակ իր ցից-ցից պյուներով, առանց հինածի, որպես մի կմախք, *չէր հիշում, թե երբվանից էր*, որ ջահրան իր ծոված անիվով ընկած էր անկյունում անգործ, *չէր հիշում, թե երբվանից էր*, որ մասրաները փոշեթաթախ ընկած էին մութ պատի տակ թիթեղյա այն փոքրիկ լամպի հետ, որ գիշերները մխում էր դազգահի մոտ» (ԻԲ, 17), «*Ա՛յ քեզ...* տասը կտոր շաքարից ութն ես թողել, ութ կտոր դառնաս դու... *ա՛յ քեզ, ա՛յ, ա՛յ...* շատ էժան ենք առնում, հա՞, *ա՛յ քեզ, այ, ա՛յ...*» (ԹԻԵ, 41), «*Հոպոպ հա Հոպոպ: Տո, Հոպոպը...* (հայեռյանք երեխաների հասցեին): *Հոպոպը* ձեր թայն ա՞» (Հ, 64):

Հաճախ հարակրկնությունները գործածվել են շրջույթ հնարանքի հետ՝ ստեղծելով բազմակրկնություն, որի դեպքում կրկնվող միավորը նախորդ միավորի հակառակ շարադասությամբ է հանդես գալիս. ինչպես՝ «Ինչ Մային ոտ էր դրել ամուսնու տունը, ոչ մի լավ օր չէր տեսել, միշտ ծեծ ու հայեռյանք, միշտ *հայեռյանք ու ծեծ: Օճեն ու հայեռյանքն* էլի վնաս չունի, - այդ բանին այսպես թե այնպես դեռ կարելի էր դիմանալ» (ՀՎՀ, 34), «Բայց նա *ոչինչ չէր զգում, զգում էր* միայն մի բան - սիրուհու չափ տենչալի և մահվան չափ անդիմադրելի, *զգում էր* ծարավ, ոգելից խմիչքի անհուն ծարավ» (ն.տ., 32), «... ջանդ խո *քոր չի գալիս: Թե քոր ա գալիս, քորեմ...*» (ն.տ., 37):

Երբեմն Նար-Դոսը հարակրկնությունները վարպետորեն մեկտեղում է նաև այլ արտահայտչամիջոցների հետ: Օրինակ՝ պատկերավոր արտահայտություն հաղորդելու համար գյուղի հարուստներից մեկի՝ Բագրատի հանդեպ «Հոպոպ» նովելի համանուն հերոսի տածած քամահրական վերաբերմունքին՝ իր կնոջն ուղղված նրա արհամարհական ու սպառնալից խոսքում գրողը գործածում է ն՝ հարակրկնություն, ն՝ վերջույթ, ն՝ ճարտասանական հարց: Այսպես՝ «*Տո՛, ես քու...* (հայեռյանք)... անտեր-մունդո՞րի՞ կ *ես մնացել*, քաղցած-տկլո՞ր *ես մնացել*, որ ուրիշների հմար լվացք ես անում: *Հաս՞: Բա* ես չկա՞մ, *բա* իմ գլուխը շներն ու գելերն են կերե՞լ: *Հաս՞: Տո՛*, իմ կնիկն ընչի՞ պտի ուրիշի *լվացքն անի, հը՞: Տո՛, Բագրատն* ո՞ւմ շունն ա, որ *իմ կնիկը գնա նրա հմար լվացք անի, հը՞: Տո՛, Բագրատի* պես հարուրին կառնեմ-կծախեմ, ու *իմ կնիկը պտի գնա նրա հմար լվացք անի՞: Ի՞նչ անենք, թե գդակին կակարդ ունի ցցած, ես նրա...* (67)

Մեկ այլ նովելում՝ «Հոգուն վրա հասավ»-ում, մեկտեղվել են հարակրկնությունն ու կցուրդը, հարակրկնությունն ու վերջույթը: Այսպես՝ «Բայց նա ոչինչ չէր գգում, գգում էր միայն մի բան - սիրուհու չափ տենչալի և մահվան չափ անդիմադրելի, գգում էր ծարավ, ոգելից խմիչքի անհուն ծարավ, որից լեզուն ցամաքել էր բերանում»(32), «... երեխաները քաղցած են, պետք է աշխատել, երեխաները տկլոր են, պետք է աշխատել, տանտերը պահանջում է վարձը, պետք է աշխատել»(35): Հարակրկնության և վերջույթի մեկտեղման դրսևորում կա նաև «Մն փողերի տոկոսը» նովելում: Այսպես՝ «- Վո՛ւյ, չէ՛, չէ՛, լավն ես, լավը, Արտե՛մ ջան: Վո՛ւյ, արևդ ապրի, Արտե՛մ ջան»(53):

Վերջույթի միջոցով սովորաբար ապահովվում է խոսքի ներքին հանգ ու երաժշտականություն: Այս դեպքում բառը կամ կապակցությունը կրկնվում է համապատասխան շարահյուսական միավորի վերջում՝ ծառայելով շարահյուսական միավորի համաչափ բաշխմանն ու հավասար, միանման ելևէջումին: Կրկնության այս տեսակը՝ որպես հանգավորման հիմնական միջոց, բնորոշ է հասկապես աշուղական բանաստեղծությանն ու չափածոյին ընդհանրապես, այնուհանդերձ հանդիպում է նաև արձակում, նաև Նար-Ղոսի պատմվածաշարում, մասնավորաբար քնարական շնչով հագեցած որոշ հատվածներում, որոնք, շնորհիվ ոճական վերջույթների գործածման, ունեն ներքին մեղեդայնություն ու որոշակի հանգավորում: Այսպես՝ «Ձմեռնամուտ էր. Տուն շինողը շինել պրծել էր, վերանորոգողը վերանորոգել պրծել...» (ՀՎՀ, 32), «Հոպոպն ինքն էր հոտած, կարծում էր, թե բույնն է հոտած» (Հ, 65), «Հը՞, սուտ ա ... էլի կասե՞ս սուտ ա...» (ն.տ., 67), «Ջանիս վրա էլ տեղ չմնաց, որ արինվիլի չարեց, էլ գլխիս վրա մագ չմնաց, ... էլ գլխումս դուղ չմնաց, էնքան թակեց... մինչև ե՞րբ...» (ԹԻԵ, 44):

Նար-Ղոսը երբեմն դիմել է նաև *օղակի* եղանակին, որի դեպքում տողը կամ շարահյուսական համապատասխան միավորը կանոնավոր շրջանակվում է նույն կրկնվող միավորով՝ շղթայելով սկիզբն ու վերջը. ինչպես՝ «- Նստի՛, բալա՛ ջան, նստի՛» (ԻԲ, 18), «Ընե՛ նց վախեցա, որ... ընե՛ նց վախեցա...» (ն.տ., 19), «Դեսն արի հլա, դեսը...» (Հ, 67), «Հասի, հա՛, Հոպոպ, հասի, հա՛» (ն.տ., 68):

Այսպիսով՝ կրկնություններն իրենց բազմազանությամբ տարբեր երանգավորում են հաղորդում խոսքին՝ հանդիսավորություն, քնարական շունչ, հուզականություն ու մեղեդայնություն, իսկ քնությունը ցույց է տալիս հեղինակի՝ կրկնության արվեստին տիրապետելու և դրանից հմտորեն օգտվելու վարպետությունը:

Պատմվածաշարում տեղ գտած արտահայտչամիջոցների մեջ ուրույն տեղ ունի *աստիճանավորումը* (*գրադացիա*): Սա ոճական հնարանք է, որի դեպքում իրար են հաջորդում իմաստով մերձավոր բառեր՝ իմաստի աստիճանական ուժեղացմամբ ընդգծելով նկարագրվող առարկայի կամ երևույթի աստիճանական զարգացումը, սաստկացումը: Պրոֆեսոր Լ. Եզեկյանը նկատում է, որ «աստիճանավորումը համանիշ բառերի գուգադրումն է իմաստի ուժեղացման կամ թուլացման եղանակով, լինում է բարձրացող և իջնող»³:

³ Եզեկյան Լ., նշվ. աշխ., էջ 17:

Նար-Դոսի պատմվածաշարում անփոխարինելի է այս արտահայտչամիջոցի դերը: Հեղինակը ձգտել է հոմանիշ բառերով շեշտել, ուշադրության կենտրոնում պահել այն հասկանիչը, երևույթը, իրողությունը կամ գործողությունը, որն առանցքային, կարևոր նշանակություն ունի տվյալ խոսքաշարում: Շատ անգամ նրա գործածած աստիճանական տարբերություններով հոմանիշները պատկանում են լեզվի տարբերակային այլ ձևերի: Այսպես՝ «-Մեռել է թ, սատկել է թ,- գոռաց նա սարսափելի հայհոյանքներ թափելով» (ՀՎՀ, 34), «Ինքը ծեծել ջարդել, մտերս զզզել ա, հերիք չի, տղեն էլ հարբած, տրաքված էկել ա, պակասը թամամ-ցրել» (ԹԻԵ, 44), «...կզնամ Քուռը կընզնեմ, կխեղդվեմ, հոգիս սատանի փայ կանեմ ու ընտեղ չեմ գնա» (ն.տ., 44):

Նար-Դոսը հիմնականում գործածել է բարձրացող աստիճանավորում, որով ներկայացրել է երևույթի, իրողության աստիճանական աճը, սաստկացումը, նման դեպքերում «յուրաքանչյուր հաջորդող արտահայտություն կամ դարձվածք ավելի հազեցած է իմաստով, ավելի ուժգին և արտահայտիչ է, քան նախորդը»⁴, որով էլ ասելիքը պահում է ուշադրության կենտրոնում՝ այն դարձնելով ազդու և տպավորիչ: Այսպես՝ «Երեկոյան դեմ երկինքը թխպեց, արագորեն սևացավ» (ՍՈՒԳ, 13), «... սիրտը հովացնելու համար ուզում էր, որ Անանը ճչար, աղաղակեր, լաց լիներ, օգնություն կանչեր» (ԹԻԵ, 42), «Շատ լվացք անելուց և թոնրի մեջ հաց կոդտալուց նրա դեմքի և ձեռքերի կաշին եռացրած ջրի և թոնրի կրակի մեջ մրկվել, չորացել, ճաքճաքել, մագաղաթ էր դարձել» (ն.տ., 43), «... ոնց որ մի կատաղած շուն՝ վրա պրծավ ու ջանիս վրա մի սաղ տեղ չթողաց -խփեց, զզզեց, ծակծկեց...» (ն.տ., 44), «Հոռոտացող փողոցը հանկարծ լռեց և քարացավ» (Հ, 69):

Նար-Դոսի պատմվածաշարում ուրույն ոճական-արտահայտչական արժեք ունի *հակադրությունը*: Սա շարահյուսական այնպիսի դարձույթ է, որի դեպքում միևնույն խոսքաշարում գործ են ածվում իրար հակադիր նշանակություն ունեցող բառեր (հիմնականում հականիշներ)՝ դրանով ավելի ընդգծելով, շեշտելով արտահայտվող միտքը, ուշադրությունը կենտրոնացնելով հակադրվող բառերի և նրանցով արտահայտված բովանդակության վրա: Այսպես՝ «Աշնան քամին ոռնում էր դուրսը: Շուշանը տնքում էր ներսը» (Ա, 56), Նույն այդ աղքատությունն էր պատճառը, որ մինչև այժմ ծնած բոլոր երեխաներն ամիսներով «հարան» էին մնացել.- մարդ չէր ճարվում, որ «հայալեր» - կնքահայր դառնար (ն.տ., 60), «Գզնաս, աստծու օղորմութենով կլավանաս, կգաս կբանես, պարտքդ էրկու շաբթումը կտաս» (ՍՈՒԳ, 10), «Ամառվան ու աշնան աշխատանքի փողն օր գալիս էր, օր գնում» (ՀՎՀ, 33), «Ես մեկ սրա աղոթքին եմ հավատում, մեկ էլ անեծքից վախենում» (ԻԲ, 31):

Գեղարվեստական գրականության մեջ հաճախ է պատահում, երբ հեղինակը խոսքի մեջ առարկան կամ երևույթն ուղղակի անվանելու փոխարեն տալիս է նրա նկարագրական բնութագիրը, որն ավելի պատկերավոր և տպավորիչ է

⁴ Խղիթյան Ֆ., Ոճարանական բառարան, էջ 17:

դարձնում խոսքը: Ոճական այս հնարանքը հայտնի է *Չրջասույթ*⁵ անունով: Նար-Դոսի «Մեր թաղը» պատմվածաշարում Չրջասույթների տեղին և ճաշակով գործածվածությունը, Չրջասույթյան ոճական-արտահայտչական արժեքն այն է, որ առարկան կամ հատկանիշն անվանելով անուղղակիորեն, կապակցությամբ, հեղինակը նշում է հանրահայտը, որը միաժամանակ այլ մտածողության արտահայտություն է բնութագրում և այս տեսանկյունից դառնում է խոսքի համառոտման միջոց⁶:

«Կինն առաջին անգամ բարձրացրեց գլուխը, նայեց նրան, հետևից մի *չանչ արալ* և նորից շարունակեց կարը» (ՀՎՀ, 37):

Չանչ անել- նախաստինք, արհամարհանք արտահայտել⁷:

«-Է՛հ, երեխեք են, էլի, ուստա՛ Ասատուր, ի՞նչ ես *անգաջ դնում*, - ասաց ծանոթը շտապ քայլելով նրա առջևից» (Հ, 64):

Ականջ դնել- կարևորություն տալ, բանի տեղ դնել⁸:

«Ը՛ր, տափը դնեմ քեզ, տափը, ոնց որ փետացել ես էդ տափին, - մրթմրթաց նա» (ԹԻԵ, 41):

Տափը դնել - գետինը մտնել, մեռնել:

«... շատ էժան ենք առնում, հա, որ քոռ ու փուճ ես անում, քոռանաս ու փճանաս դու... » (ն.տ., 41):

Քոռուփուչ անել-աննպատակ, անտեղի վատնել⁹:

Պատմվածաշարի լեզուն հարուստ է նաև ոճական այլ հնարքներով: Դրանցից է հատկապես խոսակցական լեզվին բնորոշ *շարահարություն* (*անշաղկապություն*) բանադարձումը, որն օգտագործվում է խոսքին աշխուժություն տալու, այն ավելի դինամիկ դարձնելու, արտահայտչականությունն ավելացնելու և այլ նպատակներով:

«...տունը սրբած էր, կինն ու երեխաները՝ տկլոր, ինքը՝ դառը ու դատարկ» (ՀՎՀ, 33), «Դուք խո ինձ հմար կնիկ ու որդիք չեք, ցավ ու կրակ եք ինձ համար, ցավ ու կրակ գա ձեր գլխին» (ն., 34):

Հոդվածում քննության են առնված կրկնության, աստիճանավորման, հակադրության, Չրջասույթի, անշաղկապության (շարահարության), դրսևորումները Նար-Դոսի «Մեր թաղը» պատմվածաշարի լեզվում:

Վերոնշյալ շարահյուսական բանադարձումները՝ որպես ոճական հնարներ, առատորեն են գործածվում պատմվածաշարում՝ արտահայտելով ժողովրդական լեզվամտածողության մի շարք առանձնահատկություններ, նպաստելով գրողի լեզվի գեղարվեստականացմանը, ժողովրդայնացմանը, հուզականությանը,

⁵ Չրջասույթի մասին մանրամասն տե՛ս Բեդիրյան Պ., *Հայերեն Չրջասույթունների բառարան*, Եր., 2006:

⁶ Տե՛ս *Հարությունյան Հ., Գեղարվեստական խոսք*, Եր., 1986, էջ 154:

⁷ Բեդիրյան Պ., *Հայերեն դարձվածքների ընդարձակ բացատրական բառարան*, Եր., 2011, էջ 1063:

⁸ *Նույն տեղում*, էջ 17:

⁹ *Նույն տեղում*, էջ 1367:

կերպարների տիպականացմանը, տիրող վարք ու բարքի, «խավարի» մթնոլորտի վերարտադրմանը:

Համառոտագրություններ

Օրինակները Նար-Դոսի «Մեր թաղը» պատմվածաշարի /Եր., 1982թ. «Սովետական գրող» հրատ./ հետևյալ նովելներից են.

1. ՍՈՒԳ – «Մաքուլն ուխտ գնաց»,
2. ՄՓՏ – «Մն փողերի տոկոսը»,
3. ԻԲ – «Ինչպես բժշկեցին»,
4. ՀՎՀ – «Հոգուն վրա հասավ»,
5. ԹԻԵ – «Թե ինչ եղավ հետո, երբ շաքարամանից երկու կտոր շաքար պակասեց»,
6. Հ – «Հոպոպ»:

СТИЛИСТИЧЕСКИЕ ПРИЕМЫ В ЦИКЛЕ НОВЕЛЛОВ НАР-ДОСА "НАШ КВАРТАЛ"

___ *Резюме* ___

___ *К. Никогосян* ___

В статье рассмотрены проявления повторов, произведений, противопоставления, перифраза, бессоюзности в языке цикла новеллов Нар-Доса «Наш квартал».

Вышеуказанные синтаксические приемы как стилистические приемы щедро применяются в цикле новеллов, проявляя целый ряд особенностей народного языкового мышления, способствуя охудожествованию, популяризации языка писателя, его эмоциональности, типизации образов, воспроизведению царящих устоев, атмосферы «тьмы».

Տեղեկություններ հեղինակի մասին

Նիկողոսյան Քրիստինե Գագիկի – Շիրակի պետական համալսարան,

E-mail:qristinenikoghosyan@mail.ru